

कामभारावसन्नः कामवेगेनपीडितः ॥ यद्वावसन्नः मदभिषेकादिमनोरथसमूहः ॥ तस्मादेतदुक्तं वक्ष्यमाणं च ॥ २३ ॥ कैकेय्याः प्रियोयः कामोविषयोभरताभिषेका
दिस्तदर्थं यथा येनप्रकारेण यद्वस्तु आज्ञापयेत् तत् अविकांक्षयाऽस्मदादीनामविशंकया कार्यं सादरमनुष्ठेयं ॥ २४ ॥ एतच्छब्दार्थमाह ॥ यदेषामिति प्रशासनीत्यभ्यस्त
त्वादत् ॥ सर्वकृत्येष्वपि कामक्रोधप्रवृत्तेष्वपि ॥ २५ ॥ यत्कार्यं प्रति यथायेनप्रकारेण अलीकमप्रियं ताम्यति ग्लायति ॥ २६ ॥ अभिवाद्य मत्प्रतिनिधितयामदीयनमस्का

शोकोपहतचेताश्च वृद्धश्च जगतीपतिः ॥ कामभारावसन्नश्च तस्मादेतद्वीमिती ॥ २३ ॥ यद्यथाज्ञापयेत्किंचित्समहात्मा महीपतिः ॥ कै
केय्याः प्रियकामार्थं कार्यं तदविकांक्षया ॥ २४ ॥ एतदर्थं हिराज्यानि प्रशासति नराधिपाः ॥ यदेषां सर्वकृत्येषु मनो न प्रतिहन्यते ॥ २५ ॥
यद्यथा समहाराजो नालीकमधिगच्छति ॥ न च ताम्यति शोकेन सुमंत्रकुरुत तथा ॥ २६ ॥ अदृष्टदुःखं राजानं वृद्धमार्थं जितेन्द्रियं ॥ ब्रू
यास्त्वमभिवाद्यैव मम हेतोरिदं वचः ॥ २७ ॥ न चाहमनुशोचामि लक्ष्मणो न च शोचति ॥ अयोध्यायाश्चुताश्चेति वने वत्स्यामहेति वा
॥ २८ ॥ चतुर्दशसु वर्षेषु निवृत्ते पुनः पुनः ॥ लक्ष्मणं मां च सीतां च द्रक्ष्यसे शीघ्रमागतान् ॥ २९ ॥ एवमुक्त्वा तुराजानं मातरं च सुमंत्र
मे ॥ अन्याश्च देवीः सहिताः कैकेयीं च पुनः पुनः ॥ ३० ॥ आरोग्यं ब्रूहि कौसल्या मथ पादाभिवंदनं ॥ सीतायाममचार्यस्य वचनाल्लक्ष्मण
स्य च ॥ ३१ ॥ ब्रूयाश्चापि महाराजं भरतं क्षिप्रमानय ॥ आगतश्चापि भरतः स्थाप्यो नृपमते पदे ॥ ३२ ॥

रं कृत्वा ॥ २७ ॥ इदं पदार्थमाह ॥
नचेति ॥ वने वत्स्यामहेति वेतिसंधिरार्षः ॥ वत्स्यामहे इति वा नानुशोचामीति संबंधः ॥ २८ ॥ पुनरागतानस्मान् पुनस्त्वं द्रक्ष्यसीति संबंधः ॥ पुनः पुनरभीक्ष्णं द्रक्ष्यसि वा ॥ २९ ॥
सहिताः मम मात्रेति शेषः ॥ पुनः पुनरभीक्ष्णं पूर्वोक्तं वाक्यमुक्त्वा कौसल्यामित्युपलक्षणं सर्वाः प्रति कैकेयीं चारोग्यं अहमरोगोऽदुःख इति ब्रूहि कैकेयीमिति नव्यंगोक्तिः ॥
किंतु दैवकृतत्वेनास्या अनपराधित्वमित्याशयेन ॥ ३० ॥ अथ आरोग्यकथनानंतरं सर्वान् प्रति आर्यस्य ज्येष्ठस्य मम सीताया लक्ष्मणस्य च वचनात्पादाभिवंदनं ब्रूहि ॥ ३१ ॥
एवं पितरं मातरं प्रति च संदिश्य पुनः पितरं प्रति संदिशति ॥ ब्रूयादिति महाराजं दशरथं नृपमते राजसंमते पदे राज्ये ॥ ३२ ॥